

ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΕΡΒΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ο ΜΑΡΚΟ ΚΡΑΛΙΕΒΙΤΣ

Ἡ ἔθνικὴ ἥρωσ τῶν Σέρβων. Ἡ σπάθα τοῦ Μορτσιλο. Ἡ δολοφονία τοῦ θείου του. Ἡ ἠρωϊκὴ καὶ ἐνάντη Εὐφροσύνη. Τὸ βασιλεῖο τοῦ μεγάλου Δουσάν. Ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς δὲν μπερδεύει τὴν ψέματά. Μάρκο καὶ Μελέξ. Ὁ Μάρκο κληρονομᾷ τὴν κακὴ βίβλα. Στὴν ὑπερσία τῶν Τεῦρκων. Ὁ Κράλιεβιτς καὶ Ὁ Σουλτάν Σουλεϊμάν κτλ. κτλ.

ἌΝΑΣ ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἥρωας ποὺ ἐξέμνησε ἡ σερβικὴ λαϊκὴ μῦθος στὰ δημοτικὰ τραγοῦδια τῶν Σέρβων, ἦταν κι' ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς. Ἐἶνε ἀθηθινὸ παράδεισο, ὡς τὸ σκοτεινὸ αὐτὸ πρόσωπο κατέλαβε στὴ λαϊκὴ παράδοση τῶν Σέρβων μὴ τόσο ἐξέχουσα θέση, τὴν ὁποία ἐπιμόνος τοῦ ἀνηθήθηκε ἡ ἱστορία. Ἰδιότι ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς δὲν ἔχει κομμὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες ἐπιτελεῖ ἀρετὲς ἄλλων ἔθνικων ἥρωων, ἐνὸς Ρολλάν π. χ. ἢ ἐνὸς δικοῦ μας Διγενή Ἀκρίτα. Ἡ λαϊκὴ φαντασία τὸν ἐξέμνησε. Ἡ σερβικὴ ἔθνικὴ ψυχὴ εἶλεν ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα ἔθνικὸν ἥρωα, καὶ τὸν ἥρωα αὐτὸν τὸν ἐβροῦκε ἢ τὸν διέπλασε μόνη της στὸ πρόσωπο τοῦ Μάρκο Κράλιεβιτς.

Ἀπὸ τὸν Μάρκο Κράλιεβιτς ὑπάρχουν πολλὰ σερβικὰ τραγοῦδια. Σ' ἄλλα ἔμνησε ὁ ἥρωας ἀπὸς παρουσιάζεται ὡς ἰδιὸς τοῦ Βουκασίν, ἐνὸς ἡγεμόνος τῆς Σερβίας κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ὑποτελοῦς τοῦ μεγάλου Τεῦρκου Δουσάν. Ἀλλὰ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀνδρεία του δὲν τὴν ἐκληρονομοῦσε ὁ Μάρκο ἀπ' τὸν πατέρα του, ἀλλ' ἀπὸ τὸ θεὸν τὸν Μορτσιλο.

Ὁ θεὸς Μορτσιλο εἶχε τὸ θανατοῦντο χέρι καὶ τὴν μεγαλύτερη καρδιά σ' ὅλη τὴ Σερβία. Εἶχε μὴ σπαθα... μὲ μάνια ποὺ ἐβλεπε τὰ πάντα γύρω, καὶ μὲ τὸ φρεσὸν ὁλογοῦ τοῦ σκοραζάικου στο βράχια τοῦ Νκουριτσοῦ γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ ἀγρὸν καὶ ξεμοναχιασμένον πύργου τοῦ Πιρλιτόρ ὅπου καθότανε.

Ὁ Βουκασίν ὁμοῦ, ὁ πατέρας τοῦ Μάρκο, σκότασε τὸ Μορτσιλο, μὲ προδοσία τῆς γυναίκας του καὶ κυριεῖον τὸν πύργου τοῦ Πιρλιτόρ. Ἐδῶς κατόπιν πρόσταξε καὶ ἐσφαζαν τὴ συνήγοτό του, τὴν ἀπιστὴ γυναίκα τοῦ Μορτσιλο. Καὶ παντρεύτηκε τὴν Εὐφροσύνη, τὴν ἠρωϊκὴ ἀδελφὴ τοῦ σκοταμμένου, ἀπ' τὴν ὁποία ἀποχτήσε ἕνα παιδί, τὸ Μάρκο.

Ἡ Εὐφροσύνη ἀφοσιώθηκε στὴν ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ της.

— Μάρκο, τοῦ ἔλεγε συχνά, μονάκριβό μου παιδί, καταραμένον νάναι τὸ γάλα ποὺ σοῦ ἐβροῦξα, ἂν ποτὲ σου δὲν πῆς τὴν ἀλήθεια, ἂν ποτὲ σου δάσης ψεύτικη μαρτυρία!.. Δεῖνε πάντα τὴν ἀλήθεια, παιδί μου. Καλύτερα ἔχε το νὰ χαθῆς, παρὰ νὰ βαρύνῃς τὴν ψυχὴ σου, ἔστω καὶ μὲ μὴ μόνον ἀμαρτία.

Στὸ μυαλό τοῦ Μάρκο, ἔμειναν βαθιὰ χαραγμένα τὰ λόγια τῆς μητέρας του. Ὅταν μεγάλωσε, ὁ Τεῦρκος Δουσάν τὸν ἐπῆρε κοντά του καὶ τὸν ἔκαμε γραμματικὸ του. Τὸν ἀγαποῦσε πολὺ καὶ τὸν εἶχε ἐμπιστό του. Ὑστερ' ἀπὸ λίγα χρόνια ὁ Τεῦρκος ἀπέθανε. Ποιὸς θὰ κληρονομοῦσε τὸ ἀπέραντο βασιλεῖό του; Ὅλοι οἱ ἡγεμόνες μαθεύθηκαν σὸ παλάτι καὶ περιέμεναν νὰ διαβασθῆ ἡ διαθήκη τοῦ μεγάλου Δουσάν. Τὴν διαθήκη αὐτὴ τὴν ἔχει ὁ Μάρκο στὰ χέρια του, καὶ μόνον αὐτὸς ἔξερει τὸ τι εἶνε μέσα.

Ὁ πατέρας τοῦ Μάρκο, ὁ Βουκασίν, πηγαίνει τότε καὶ βροῖακε τὸ γυό του.

— Στὸ χέρι σου εἶνε, τοῦ λέει, νὰ κρύψῃς τὴν ἀληθινὴ διαθήκη καὶ νὰ κίμης τὰφορ, ἀποκοτόρα τὸν πατέρα σου.

Τὸν ἔξοραξτε, τὸν ἰκετεύει, ἀλλ' ὁ Μάρκο δὲν θέλει ν' ἀκοῦσῃ τίποτε. Καὶ ὁ Βουκασίν ἀρχίζει νὰ φροβαίξῃ τὸ γυό του. Ἀλλ' ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς δὲν φοβόταν τίς ἀπειλές. Καὶ διεβάζει τὴ διαθήκη καὶ διαλαλεῖ στὰ πέρατα τοῦ κόσμου τὴν ἀληθινὴ θέληση τοῦ Δουσάν: Διαδόχος τὸν στήν αυτοκρατορία εἶνε ὁ τεῦρκεβιτς Οὐρός...

Ἐπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς γίνεται μεγάλος καὶ ἑακουστός. «Στὴ μῆση του ἔχε ἱερωμένη μὴ δαμασκηνὴ σπάθα, μὲ χρυσεὶ φωνίτες, ποὺ πέφτειν ἴσασε κάτω. Καὶ γυρίζε ὅλη τὴ Σερβία, καθάλλα στὸ ὄρωτο τὸν ἄλλο, τὸ Σάρατς». Μὲ τὸν Σάρατς, λέγει ἡ παράδοση, ὁ Μάρκο ἐγύρισε ἑκατὸν πενήντα δόλοκληρα χρόνια. Ὁ Σάρατς εἶνε σφαιρικό καὶ ἔχει ἀνθρωπίνην λαλιά. Ἀκόμη καὶ ὅταν θὰ φτάσῃ τὸ τέλος τοῦ ἥρωος, ἀπὸ τὸν Σάρατς θὰ τὸ μῆθ...

Ὁ Μάρκο ἔχει ἕναν πιστό καὶ ἀφοσιωμένον φίλο, ἕνα πομπιράτιμ, ποὺ τὸν λένε Μιλόξ. Τὸν ἀγαπᾷ πολὺ τὸν ὄρωτο Μιλόξ, ποὺ

«τὰ μουστάκια του πέφτειν πίσω ἀπὸ τοὺς ὄμους του! Μιὰ μέρα μιὰ τεράδια, ἡ βίβλα τῆς κοῦ ἄδος, πληγώνει τὸν ἀγαπημένον του φίλο. Ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς θηρώνει καὶ ἀγορεύει. Ἀρχίζει νὰ κυνῆ τὴν κακὴ βίβλα. Ποῦ θὰ τοῦ πᾶ; Ἡ βίβλα ἀνυψώνεται ἀπὸ τὸ ἔδαφος καὶ σὲ λίγο χάνεται μέσα στὰ σύννεφα. Μὰ καὶ ὁ Σάρατς ἔχει φτερά. Καὶ ὁ Κράλιεβιτς ἰσχυρὰ κι' αὐτὸς ἐπάω στὰ σύννεφα. Καὶ δὲν ἴσχυράτε, παρὰ ἀφοῦ κινή κορμάτια μὲ τὴν δαμασκηνὴν τὸν σπάθα τὴ βίβλα, ποὺ ἔκανε κακό τοῦ φίλου του Μιλόξ...

Πάνω ὁμοῦ ἐπὶ δόλοκληρῆ τὴ ζωὴ τοῦ Μάρκο κλανιέται μιὰ φρικτὴ κατὰρα: Εἶνε ἡ κατὰρα ποὺ τι πῆσε ὁ πατέρας του, ὅταν δὲν θέλησε νὰ κρύψῃ τὴ διαθήκη τοῦ Τεῦρκου Δουσάν γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τίς βασιλικὲς τὸν φιλοδοξίες. Ὁ πατέρας του τὸν καταράσθηκε νὰ ὑπερηθῆ τὸν Τεῦρκου ὡς ποὺ νὰ πεθάνῃ! Κ' εἶσι ὁ Μάρκο μπαίνει μὲ τὸν καρὸ στὴν ὑπερσία τῶν Τεῦρκων. Ἐτρία δόλοκληρα χρόνια, λέει τὸ τραγοῦδι, τὸν εἶχαν οἱ Τεῦρκε κλισιμένο στὴ φυλακῆ. Τὰ μαλλιά του ἔπεταν περὶ καὶ σεργινοῦσαν πάνω στὴ γῆ, τὰ νύχια του ἦταν τόσο μακρὰ, ποὺ περφοῦσε νὰ ὀργῆσαι χωράφι! Εἶχε δδυναστεῖα κι' ἐμοῦσε μὲ μιὰ μαρὴ πέτρα!...

Ὁ Σουλτάνος Μουράτ ὁμοῦ ἔκοιεν νὰ ἐπανόουν τὴν ἀνδρεία τοῦ Μάρκο, καὶ τὸν κοτῆ κοντά του. Καὶ ὁ Κράλιεβιτς βγαίνει ἀπὸ τὴ φυλακῆ γιὰ νὰ γίνῃ θετός υἱὸς τοῦ Τεῦρκου Σουλτάνου. Τὰ Σερβικὰ δημοτικὰ τραγοῦδια δὲν ἐκδηλώνουν κανέναν ἀποτρομασμοῦ γιὰ τὸ κατόντημα αὐτὸ τοῦ ἔθνικῆ ἥρωος. Διηγεῖται πῶς ὁ Μάρκο ζῆ μαζὺ μὲ τοὺς κατακλιτὰς, καὶ πῶς αὐτὸς προσκοτῆ τὸς ἀγάδες στὴ γαστρί του. Κλακισιένια μονάχα νὰ τὸν παρουσιάζουν ἀνὰτορο ἀπ' ἑλοὺς αὐτοῦ καὶ νὰ ἐξμνητοῦν μερικὰ καταρῶματα τοῦ εἰς βάρος τῶν Τεῦρκων.

Μιὰ μέρα ὁ Μάρκο Κράλιεβιτς βγῆκε κινῆσι μαζὺ μὲ τὸ μεγάλον Βεζήρη. Πάνω στὸ κυνήγι ὁ Τεῦρκε μεγαλοτὸν σκοιῶνει τὸν γερὰ καὶ βοηθεῖσε τὸν Κράλιεβιτς στὸ κυνήγι. Ὁ Μάρκο θηρώνει καὶ τὸ αἷμα μαζεύεται στὸ κεφάλι του. Ὅρμι ἐπάνω στὸ Μεγάλο Βεζήρη καὶ τοῦ κόβει τὸ κεφάλι. Ὁ Σουλτάνος τὸ μαθαίνει ἀλλὰ τὸν συγχωρεῖ.

Μιὰ ἄλλη φορὰ, ποὺ οἱ Τεῦρκοι ἐγὼρταζαν τὸ ραμαζάνι τους, ὁ Μάρκο στῖνε χορὸ μὲ ὄρωτες κοπέλλες καὶ πίνει κρασί ἀπὸ χρυσοῦ ποτήρι, κοροιδεύοντας τοὺς πιστούς τοῦ Προφήτη. Ὁ Σουλτάνος τὸ μαθαίνει, ἀλλ' ἀτὴν τὴ φορὰ χάνει περὶ τὴν ὑπομονὴν του. Στέλνει νὰ φωνάξουν τὸ θεὸ τοῦ υἱὸ. Ὁ Μάρκο ἦταν ἐπάνω στὸ γλῆνε του. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σουλτάνου παρουσιάζονταν μπροστὰ του, παραφρόνῃς κι' ἔστασε ὅλα τὰ ποτήρια ποὺ ἦταν ἐπάνω τοῦ σφωρὰ στὰ κεφάλια τους. Ἐπειτα παρουσιάζεται στὸ Σουλτάνου. Καὶ νὰ πῶς διηγεῖται τὸ γεγονός τὸν δημόσιον Σερβικὸν τραγοῦδι:

«Ὁ Μάρκο ἐμπῆκε σὸν τριβάνι κ' ἐκάθησε στὰ δεξιὰ τοῦ Σουλτάνου. Ὁ Σουλτάνος τοῦ λέει:

— Θετὸ μου υἱέ, Μάρκο Κράλιεβιτς, δὲν τὸ ξέρεις ὅτι ἀπαγόρευσα νὰ πίνουν κρασί τὸ ραμαζάνι; Ἦρθαν μερικὸι καὶ μοῦ εἶπαν πῶς ἤμεις καὶ ἐχόρουμε. Γιατὶ τῶκατες ὅλα αὐτὰ; Γιατὶ νὰ θέλῃ; νὰ φῶρῃς σιμὰ στὸ στήθος σου τὸ ξίφος τοῦ θεμοῦ;»

Καὶ ὁ Μάρκο τοῦ ἀποκοιῶθηκε:

— Θετὸ μου πατέρα, Σουλτάν Σουλεϊμάν, ἐγὼ ἂν πίνω κρασί τὸ ραμαζάνι, εἶνε γιατί ἡ θεησκεία μου ποὺ τὸ ἐπῆρξες. Καὶ ἂν ἀναγκάσω καὶ τοὺς πιστούς τοῦ Προφήτη νὰ πίνουν μαζὺ μου, εἶνε γιατί μὲ στενοχωρεῖ νὰ μόνον μονάχα καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς βλέπω νὰ στέκουν μου νὰ μὲ κτυποῦν. Κι' ἂν χορεῖται μὲ τὰ κορφίτα, εἶνε γιατί ἐγὼ δὲν εἶμαι παντρεμένος, θετὸ μου πατέρα, Σουλτάν Σουλεϊμάν. Ὅσο γιὰ τὸ ξίφος τοῦ θεμοῦ, ἀλλοίμονο σ' ἐκεῖνον ποὺ θάρθη κοντὰ μου μὲ κακοῦς σ' σκοπῶσι!...

Ὁ Σουλτάνος ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια, κούταξε τριγύρω του, γιὰ νὰ ἰδῇ μῆπως ἔστασε κοντὰ τὸν κανέναν ἀπὸ τοὺς πιστούς τοῦ ὑπερθέτες. Τρεῖσι τὴν ὄρωτὸν τοῦ Κράλιεβιτς, δὲν βλέπει ὁμοῦ κανέναν. Ὅλοι εἶχαν φῶρῃ. Ὁ Μάρκο προχερεῖ κατ' ἐπάνω τοῦ ἀγριέμενος. Καὶ τότε ὁ Σουλτάνος βγάξει ἑκατὸ χρυσοῦ δουλῆτα καὶ τὰ δίνει στὸν Κράλιεβιτς.

— Πάρτα, Μάρκο τοῦ λέει. Πάρτα, παιδί μου, καὶ πῆγαινε νὰ πῆς ὅσο θέλεις καὶ ὅπου θέλεις!... Στὸ ἄλλο φέλλο θὰ διηγηθῶμε ἄλλα ἐπεισόδια ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Κράλιεβιτς.

